

TÜRK-İŞ | Haber Bülteni

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu

Bayındır Sokak No: 10 Kızılay - Ankara | Tel: (0.312) 433 31 25-29 | Faks: (0.312) 433 85 80 - 433 68 09

facebook.com/turkiskonfederasyonu

twitter.com/turkiskonf

www.turkis.org.tr

27 Mayıs 2019

MAYIS 2019 AÇLIK ve YOKSULLUK SINIRI

- ✓ SEÇİM GEÇİMİ UNUTTURDU...
- ✓ DÖRT KİŞİLİK AİLENİN AÇLIK SINIRI 2.124 TL, YOKSULLUK SINIRI 6.918 TL
- ✓ FİYAT ARTIŞLARINDA (BEKLENEN) GERİLEME HENÜZ ORTAYA ÇIKMADI.
- ✓ MUTFAK ENFLASYONU AYLIK YÜZDE 0,81 ve ON İKİ AYLIK YÜZDE 25,97 ORANINDA...
- ✓ BİR ÇALIŞANIN AYLIK YAŞAM MALİYETİ TUTARI 2.625 TL

TÜRK-İŞ (Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu), çalışanların geçim şartlarını otuz iki yıldan bu yana aralıksız olarak her ay düzenli olarak yaptığı "açlık ve yoksulluk sınırı" araştırması ile ortaya koymaktadır.

TÜRK-İŞ Araştırmasının Mayıs 2019 ayı sonucuna göre:

- Dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması tutarı (**açlık sınırı**) 2.123,93 TL,
- Gıda harcaması ile birlikte giyim, konut (kira, elektrik, su, yakıt), ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer aylık harcamalarının toplam tutarı ise (**yoksulluk sınırı**) 6.918,33 TL,
- Evli olmayan-çocuksuz bir çalışanın '**yaşama maliyeti**' ise aylık 2.625,42 TL olarak hesaplandı.

Tablo 1: Dört Kişilik Ailenin Açlık ve Yoksulluk Sınırı (TL/Ay)

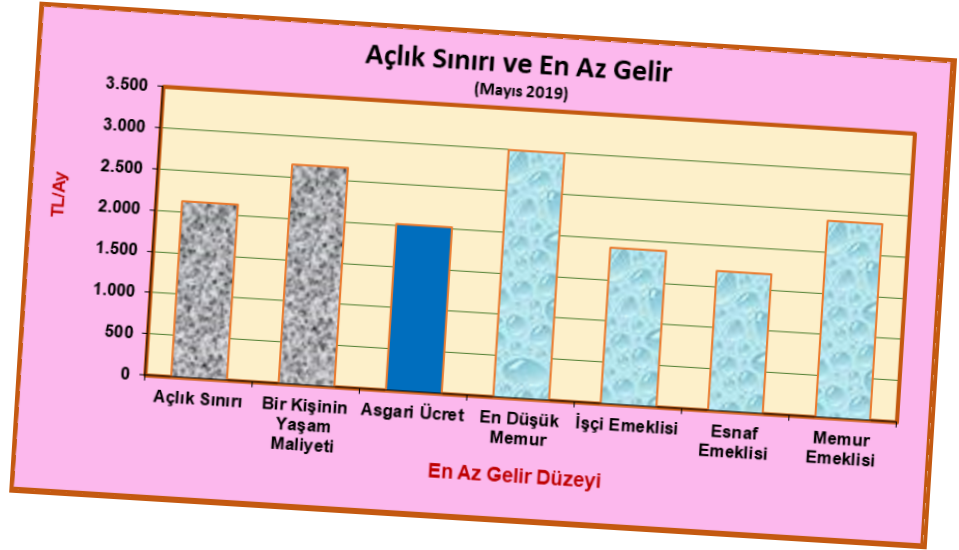
	Mayıs 2018	Aralık 2018	Nisan 2019	Mayıs 2019
Yetişkin Erkek Gıda Harcaması	466,90	536,09	588,13	590,72
Yetişkin Kadın Gıda Harcaması	388,04	446,96	488,35	493,17
15-19 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	499,48	578,05	621,99	626,17
4-6 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	331,71	380,06	411,41	413,57
Açlık Sınırı	1.686,12	1.941,16	2.106,89	2.123,93
Yoksulluk Sınırı	5.492,24	6.322,99	6.862,82	6.919,33

* Gıda harcaması tutarı, yuvarlama nedeniyle, toplamda farklı olabilmektedir.

Ülkede yaşanmakta olan yüksek fiyat artışlarının olumsuz sonucu çalışanların geçim koşullarının bozulmasında kendini göstermektedir. Özellikle ücretli çalışanların ve emeklilerinin, düşük gelirli olanların harcamaları içinde önemli ağırlığı olan gıda fiyatlarındaki artış hesaplanan tüketici enflasyonunun üzerinde gelişme gösteriyor. İktisaden dar ve sabit gelirli kesimlerin karşı karşıya kaldığı geçim şartları, yerel seçimler sonrası süren seçim tartışmalarının gölgesinde kaldı. Dört kişilik bir ailenin sadece gıda için yapması gereken zorunlu harcama tutarı yılın ilk beş ayı sonunda 183 TL arttı ve yürürlükteki asgari ücretin gerisinde kaldı. Aynı şekilde bir çalışanın sadece kendisi için yapması gereken harcama tutarını karşılayabilmesi için net asgari ücretin 632 TL/Ay artması gerekiyor.

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) kuruluşunun yüz yıla ulaştığı günümüzde, insan onuruna yaraşır bir yaşamı sürdürülebilirlik imkânı çoğu ücretli çalışan için mümkün olmadı. İşçinin kendisi ve ailesinin için yetecek bir ücreti elde etmesi, uygulanan ekonomik ve sosyal politikalarla sağlanamadı.

Mayıs 2019 ayı için hesaplanan 2.124 TL aylık sınırı ve 2.625 TL olan bir kişinin yaşama maliyeti hesaplamasına rağmen bekâr bir işçi için geçerli net asgari ücret tutarı 2019 yılının tamamı için 2.020 TL/Ay'dır. Buna karşılık en düşük kamu çalışanı net maaşı yılın ilk altı ayı itibariyle (sosyal yardım hariç) 2.995 TL/Ay olarak belirlenmiştir. Aynı dönem itibariyle en düşük emekli aylıkları ise işçinin 1.888 TL, esnafın 1.691 TL ve memur için 2.379 TL olmaktadır.

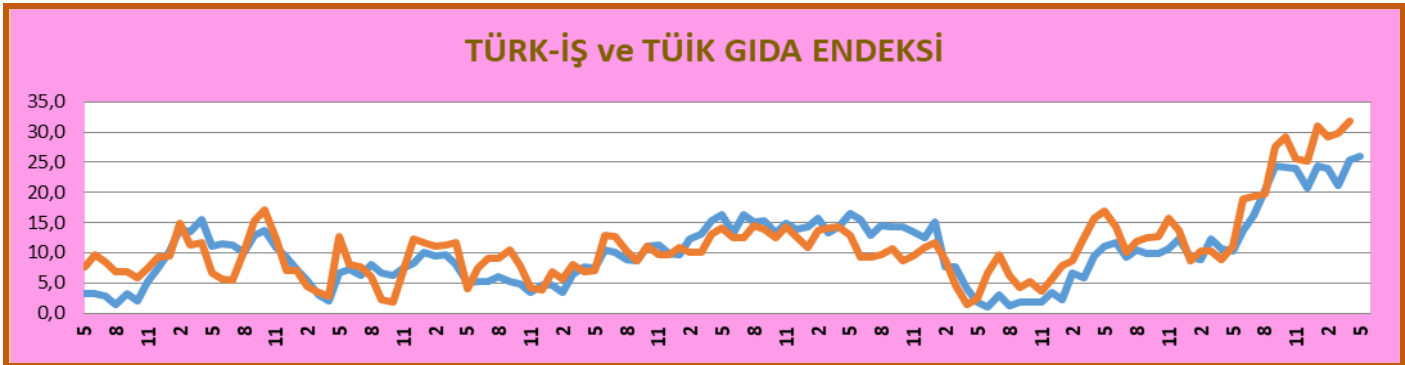
TÜRK-İŞ'in verileri temel alındığında "mutfak enflasyonu"ndaki değişim 2019 Mayıs ayında şu şekilde oldu:

- Ankara'da yaşayan dört kişilik bir ailenin "gıda için" yapması gereken asgari harcama tutarı **bir önceki aya göre** yüzde 0,81 oranında **arttı**.
- Yılın **ilk beş ayı sonunda** fiyatlardaki artış yüzde 9,42 oranında oldu
- Gıda enflasyonunda **son on iki ay itibariyle artış oranı** yüzde 25,97 olarak hesaplandı.
- **Yıllık ortalama artış oranı** ise yüzde 22,12 oldu.

Tablo 2: Gıda Harcamasındaki Değişim

	Mayıs 2016	Mayıs 2017	Mayıs 2018	Mayıs 2019
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	-0,87	0,70	0,34	0,81
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	-0,75	6,74	4,85	9,42
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	1,90	11,18	10,30	25,97
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı (%)	10,95	4,15	10,47	22,12

TÜRK-İŞ tarafından hesaplanan gıda fiyatları endeksi ile TÜİK tarafından hesaplanan gıda endeksindeki gelişim son on iki aylık değişim oranı üzerinden birlikte değerlendirildiğinde, benzeri bir eğilimin olduğu ve özellikle son aylarda yükselen fiyat artışının sürdüğü görülmektedir.

TÜRK-İŞ hesaplamasına temel alınan gıda ürünlerinin fiyatlarında Mayıs 2019 itibariyle belirlenen değişim şu şekildedir:

- Süt, yoğurt, peynir grubunda; fiyat değişimi bu ay özellikle sütte oldu ve bütün markalarda fiyatlar arttı. Peynir ortalama fiyatı da yükseldi. Raf etiketlerinde ucuzmuş gibi gözükten fiyatlar (800-900-1000 gramlık kutularda satışlar nedeniyle) kilogram olarak hesaplandığında yükseldi.
- Et, tavuk, balık, sakatat, bakliyat ürünlerinin bulunduğu grupta; av mevsiminin sona ermesiyle kültür balıkları tezgâhta ağırlık kazandı. Geçtiğimiz ay kuşbaşı et fiyatı artar ve kıyma et fiyatı artarken, bu ay tersi oldu ve kıyma et fiyatı arttı. Et ürünlerinin satış yapıldığı tanzim mağazalarındaki kuyruk devam etti. Tavuk fiyatındaki artış bu ay da sürdü. Sakatat -geçen ay fiyatı artan ciğer bu ay gerilerken- fiyatı değişmedi. Yumurta fiyatı geriledi. Bakliyat ürünlerinde (kuru fasulye, kırmızı-yeşil mercimek, nohut, barbunya vb.) bu ay etiketlerde yapılan ayarlamalar ortalama az da olsa düşürdü.
- Mutfak harcamasında mevsim koşullarına bağlı olarak beklenen rahatlama kısmen sebze fiyatlarından oldu ve fakat meyve fiyatlarındaki artış bunun olumlu etkisini azalttı. Sebze-meyve ortalama kilogram fiyatı bu ay önceki aya göre yüzde 5,26 oranında artarak 7,81 TL oldu. Geçen ay bu tutar 7,42 TL/kg olmuştu. Sebze kış ürünlerinin pazardan çekilmesi ve yerini mevsim ile tarla ürünlerine bırakmasının olumlu etkisi ortalama kilogram fiyatında görüldü. Geçtiğimiz ay 7,75 TL/Kg olarak hesaplanan ortalama sebze fiyatı bu ay yüzde 11,87 oranındaki gerileme sonucu 6,83 TL/Kg oldu. Kuru soğan, domates, yeşilbiber, patlıcan, fasulye fiyatı gerileyen sebzeler arasında yer aldı, limon fiyatı arttı, barbunya tezgâhlarda yer aldı. Erik, çilek, yenidoğruya, kiraz, şeftali, kavun, karpuz gibi meyveler pazarda daha fazla görüldü. Meyve ortalama kilogram fiyatı bu ay yükseldi ve ortalamada yüzde 44,39 oranında tespit edildi. Hesaplama yapılırken -her zaman olduğu gibi- pazarda yaygın bulunan mevsim ürünleri esas alındı. Araştırmada ürünlerin tek tek ağırlığı yerine harcama sepetindeki meyve-sebze tüketiminin toplam miktarından hareket edildi.
- Ekmek, piring, un, makarna, bulgur, irmik gibi ürünlerin bulunduğu grupta; geçen ay fiyatı artan ekmeğin aile bütçesindeki ağırlığı yükseldi ve fakat uzun bir süre mevcut fiyat geçerli olacağından enflasyon artışında etkisi olmayacak. Un, makarna, irmik ile piring, bulgur fiyatında önemli bir değişiklik tespit edilmedi.
- Son grup içinde yer alan gıda maddelerinden; tereyağı fiyatında 'ayarlar' görülürken, margarin ile zeytinyağı ve ayçiçeği yağı fiyatı aynı kaldı. Zeytin fiyatı -yeşil ve siyah zeytin ortalaması olarak- bu ay yükseldi. Yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık, ayçekirdeği vb.) ürünlerinden fındık fiyatı arttı, fıstık fiyatı geriledi, diğerleri aynı kaldı. Baharat (kimyon, nane, karabiber vb.) fiyatı yine değişmedi. Şeker, bal, reçel, pekmez, salça ve tuz fiyatı aynı kaldı. Çay ve ıhlamur fiyatı da değişmedi.

Konfederasyonumuzca hesaplanan tutarlar ücret düzeyi olmayıp haneye girmesi gereken toplam gelir miktarıdır. Ancak hanede çalışan sayısının sınırlı ve fakat ele geçen ücretin yetersiz olduğu durumlarda, elde edilen gelir birden fazla kişinin geçimini karşılayamamakta, kişi başına "insanca geçim için" yapılması gereken harcama tutarı yetersiz kalmaktadır.

TÜRK-İŞ'in bu araştırması alanında ilktir. Daha sonra bu alanda yapılan benzeri çalışmalara da örnek olmuştur/olmaktadır. "Açlık ve Yoksulluk Sınırı" çalışmasında hesaplamaya temel alınan gıda maddelerinin fiyatları, Konfederasyonumuzca piyasadan, market ve semt pazarları sürekli ve düzenli dolaşarak **doğrudan** tespit edilmektedir. TÜİK tarafından derlenen fiyat verileri kullanılmamakta ve fakat, gelişmeleri değerlendirmek ve kıyaslama yapmak için sonradan izlenmektedir. **Çalışma bu niteliğiyle bağımsızdır.**

Konfederasyonumuz her ayın son haftasında ve TÜİK açıklamasından yaklaşık bir hafta önce hesaplama sonuçlarını kamuoyuna açıklamaktadır ve bu yönüyle, tüketici fiyatlarındaki artış eğilimini yansıtan "**öncü gösterge**" niteliğini de taşımaktadır.

AÇIKLAMALAR

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine saygın yaşam düzeyi sağlayacak bir gelir elde etmeleri esastır. Yoksulluk, genel anlamıyla, insanların temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumu olarak tanımlanmaktadır. Yoksulluk sınırı tutarı, bir ailenin, insan onurunun gerektirdiği zorunlu ihtiyaçları karşılayabilmesi için yapması gereken harcama düzeyidir.

Türkiye’de bu konuda düzenli bir çalışma bulunmamaktadır. TÜRK-İŞ, var olan bu eksikliği gidermek amacıyla, Aralık 1987’den bu yana düzenli olarak her ay, gıda harcaması tutarını ve buradan hareketle açlık ve yoksulluk sınırını açıklamaktadır.

Türkiye’de yoksulluk sınırı ve yoksulluğun boyutları ile ilgili ilk resmi çalışma TÜİK tarafından 14 Nisan 2004 günü açıklanan “2002 Yoksulluk Çalışması”dır.

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine yetecek bir ücret almaları gereği açıktır. Ancak temel ihtiyaçların karşılanabilmesini sağlayacak ve refahtan pay almasını mümkün kılacak ücretin hesabı nasıl yapılacaktır? İşçinin yaşam standardını sürdürmesi ya da iyileştirmesi için gerekli olan tutar ne kadar olmalıdır? Kuşkusuz bu ve benzeri soruların cevabını vermek kolay değildir. Gerekli olacak tutarın hesabı, yaşam standardı ve tüketim alışkanlıklarına da bağlı olarak kişiden kişiye, hatta ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir.

İşçinin ailesiyle birlikte, insan onuruna yaraşır bir yaşam düzeyi sağlayabilecek harcama tutarını belirlemek için yapılabilecek hesaplamalardan biri, beslenmeye ilişkin ihtiyaçların belirlenmesidir. Dengeli beslenebilmek için, yetişkinlerin ihtiyaç duyacağı kalori miktarı ile çocukların yaşlarına göre gerekli olan kalori miktarının ne olması gerektiği hakkında bilimsel araştırmalar yapılmıştır. Sağlığın korunabilmesi için bu kalorileri sağlayacak besin miktarları yanı sıra, gerekli protein, yağ ve karbonhidrat miktarları konusunda da belirlemelerde bulunulmuştur. Bu kapsamda, farklı büyüklükteki aileler için toplam besin ihtiyacı hesaplanabilmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasında, dört kişilik bir ailenin, bilimsel olarak belirlenmiş beslenme kalıbı temel alınmaktadır. Anılan beslenme kalıbı, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Teknolojisi Yüksek Okulu’ndan sağlanmıştır. Günlük kalori ihtiyacının hesabında, hem yetişkin kişiler hem de genç ve çocuk nüfus dikkate alınmaktadır. Buna göre yetişkin erkek için 3500, yetişkin kadın için 2300, 15-19 yaş grubundaki erkek çocuk için 3200 ve 4-6 yaş grubundaki çocuk için 1600 kalorilik liste temel alınmıştır.

Çalışmada kullanılan besin grubunda şu besin maddeleri yer almaktadır:

Birinci grupta; süt, yoğurt, peynir... İkinci grupta; et, tavuk, balık, sakatat ürünleri, yumurta, kuru bakliyat (nohut, mercimek, kuru fasulye, barbunya vb.)... Üçüncü grupta; meyve ve sebze... Dördüncü grupta; ekmekek, makarna, pirinç, bulgur, un, irmik, diğer tahıl unları... Beşinci grupta; tereyağı, margarin, ayçiçeği yağı, zeytinyağı, zeytin, yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık vb.), şeker, reçel, marmelat, bal, pekmez, tuz, baharat (kimyon, karabiber, pul biber, nane vb.), çay, ihlamur, salça...

Araştırmada, dört kişilik bir ailenin fizyolojik ihtiyaçları ile tutarlı, yeterli ve dengeli beslenmesini sağlamak için gerekli olan kalori sayısı ve bunu karşılayacak besinlerin cins ve miktarı temel alınmaktadır. Ankara’da çalışanların yoğun olarak alışveriş yaptıkları market ve semt pazarları ayda iki-üç kez dolaşarak fiyatlar derlenmekte ve yapılması gereken asgari düzeydeki gıda harcaması tutarı hesaplanmaktadır.

“Açlık Sınırı” dört kişilik bir ailenin, sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için bir ayda gıda için yapması gereken asgari harcama tutarını tanımlamaktadır.

İnsan onuruna yaraşır düzeyde yaşam sürdürebilmek için gereken harcama tutarı, hiç kuşku yok ki, gıda ile sınırlı değildir. Gıda harcaması yanında giyim, konut, ulaşım ve diğer ihtiyaçlar için gerekli tutarın da ayrıca hesaplanması gerekmektedir. “Yoksulluk sınırı” zorunlu ihtiyaçlar için yapılması gereken toplam harcama tutarını ifade etmektedir.

Gıda dışındaki zorunlu harcamaların tutarını ayrıntılı olarak ve tek tek hesaplamak için kullanılabilir, “beslenme kalıbı” benzeri bir bilimsel ve objektif yöntem -maalesef- mevcut değildir. Bu tutarın hesaplanmasında, genellikle aile bütçesi yöntemi kullanılmaktadır. Ailelerin elde ettiği geliri ve temel ihtiyaçları için yaptıkları harcamaları gösteren çalışmalardan yararlanılarak bir hesaplama yapılabilmektedir. Diğer bir ifadeyle, ailelerin toplam harcamaları içindeki “gıda” payı temel alınarak gıda dışı harcamalara ulaşılmaktadır.

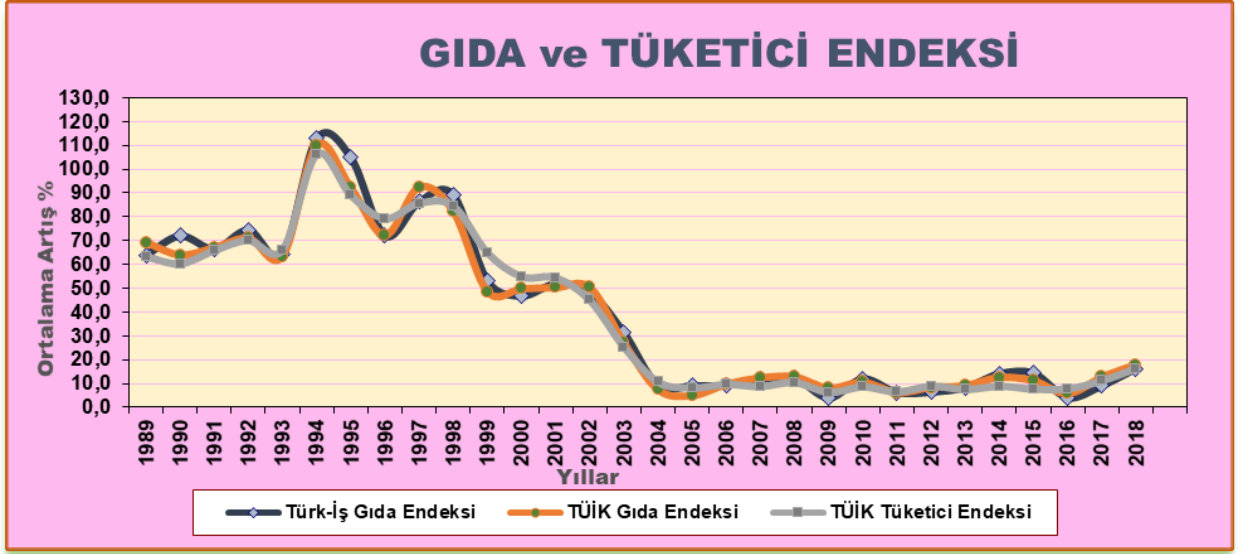
Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından, aile bütçesine yönelik anket çalışması yapılmaktadır. TÜİK, ülke genelinde yaptığı anket ile ailelerin elde ettiği geliri ve tüketim harcamalarını bulmaktadır. TÜİK’in 2003-2004 Hanehalkı Tüketim Harcamaları Anketi’ne göre gıda harcamalarının toplam tüketim harcamaları içindeki payı yüzde 30,70 oranındadır.* Hesaplamalarda bu oran esas alınmaktadır.

TÜRK-İŞ çalışması sonucu açıklanan yoksulluk sınırı tutarı, işçinin eline geçmesi gereken ücret düzeyi değildir. Bu değerlendirme eksik bir yaklaşımın ifadesidir. Yoksulluk sınırı tutarı, ailenin yapması gereken insan onurunun gerektirdiği harcama düzeyidir ve bir bakıma, haneye girmesi gereken toplam gelirin alt sınırını ortaya koyan önemli bir göstergedir. Ancak çoğu zaman, ücretli çalışan ailenin tek gelir kaynağı olduğundan yoksulluk sınırı tutarı olması gereken ücret düzeyi olarak görülmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasıyla hesaplanan gıda harcama tutarında, aylar ve yıllar itibariyle meydana gelen değişimi yansıtan oranları enflasyon verisi olarak değerlendirmek de ihtiyatlı bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Konfederasyonumuzun otuz iki yıldan bu yana her ay düzenli olarak yaptığı gıda harcaması tutarındaki değişim, bir bakıma TÜİK’in açıkladığı tüketici fiyatlarındaki değişimin yönünü ortaya koyan öncü gösterge niteliğindedir. Nitekim 1988-2018 yıllarını kapsayan dönemdeki TÜİK tüketici fiyatları endeksindeki artış ile birlikte tüketici fiyatları içinde önemli alt harcama grubu olan gıda harcamalarındaki yıllık ortalama değişim TÜRK-İŞ gıda harcaması ile kıyaslandığında -neredeyse- paralel bir gelişme hemen dikkati çekmektedir.

* TÜİK 2005 yılı için bu oranı yüzde 28,3; 2006 yılı için yüzde 28,5; 2007 yılı için yüzde 28,4, 2008 yılı için yüzde 26,6; 2009 yılı için yüzde 26,7; 2010 yılı için yüzde 27,1; 2011 yılı için yüzde 26,2 olarak hesaplamıştır. 2012 yılı için bu oran yüzde 25,1 ve 2013 için yüzde 23,5’dir. 2014 yılı için TÜİK tarafından hesaplanan gıda içi harcama oranı yüzde 22,7’dir ve 2015 ile 2016 yılı için aynı kalmıştır. 2017 yılı için bu oran yüzde 22,4 ve 2018 yılı için yüzde 22,5 olarak hesaplanmıştır.

Ancak, yinelemek gerekir ki, bu çalışma, tüketici fiyatları endeksi olarak değerlendirilmemelidir.

Dar gelirlili ailelerin elde ettiği gelirin yeterli ve dengeli beslenme için gerekli harcamaları bile karşılayabilecek düzeyde olmadığı açıktır. Aileler, düşük düzeydeki geliriyle beslenme ve beslenme dışı harcamaları karşılayabilmek için çeşitli malların fiyatlarını da dikkate alarak tüketim malları arasında tercihte bulunmak zorunda kalmaktadır. Çoğu zaman fiyatı yüksek olan gıda maddeleri yerine fiyatı düşük olan gıda maddelerini seçmektedir.

Bu durumda olan aileler, büyük bir olasılıkla beslenme dışı harcamalarının (kira, ulaşım, yakıt, elektrik ve benzerleri) bir kısmını da beslenme harcamalarından kısarak elde edebilmektedir. Sonuçta, gelir düzeyinin düşük ve yetersiz olması, dar gelirlili kişi ve ailelerin sağlıksız ve dengesiz beslenme yapmasına yol açmaktadır.

TÜRK-İŞ tarafından hesaplanan açlık ve yoksulluk sınırı tutarları ile elde edilen gelir arasındaki fark, çalışanların içinde bulunduğu geçim sıkıntısının boyutlarını ortaya koyan önemli bir göstere olmaktadır.